

יסנובץ'

(Jasenovac). מחנה ריכוז והשמדה, הגדול ביותר בקרואטיה. למעשה היה יסנובץ' מכלול של כמה מחנות-משנה סמוכים זה לזה, במורד הנהר סאוה, כ-100 ק"מ מדרום לזגרב. למכלול זה השתייך גם מחנה הנשים סטרה גרדישקה (Stara Gradiska), שהיה מרוחק יותר.

מחנה יסנובץ' הוקם באוגוסט 1941 ופורק רק באפריל 1945. הקמת המחנה, ניהולו והפיקוח עליו הוטלו על מחלקה III במשטרת הביטחון הקרואטית (Ustaška Narodna Služba; UNS), בראשותו של וייקוסלב (מקס) לובוריץ', והוא אישית היה אחראי לנעשה ביסנובץ'. בין עשרות האוסטטים (ראה אוסטשה) ששירתו במחנה בלט באכזריותו הרבה הכומר-לשעבר מירוסלב פיליפוביץ-מייסטורוביץ', שרצח במו ידיו עשרות עצירים.

במחנה יסנובץ' נרצחו אלפים רבים של בני-אדם. רובם היו סרבים, אך במחנה נרצחו גם אחרים ובכללם יהודים, רומא (צוענים) וקרואטים מתנגדי משטר האוסטשה. רוב היהודים נשלחו ליסנובץ' ונרצחו שם עד אוגוסט 1942, כשהוחל בשילוח יהודי קרואטיה להשמדה באושוויץ. יהודים נשלחו ליסנובץ' מכול קצווי קרואטיה – מזגרב, מסרייבו ומן הערים והעיירות הקטנות יותר. עם הגיעם ליסנובץ' נרצחו רובם במקומות ההריגה שליד המחנה גרניק (Granik), גרדינה (Gradina) ועוד. אותם שהושארו בחיים היו ברובם בעלי מקצועות ומלאכות נדרשים – רופאים, רוקחים, חשמלאים, סנדלרים, צורפים ועוד – והועסקו בשירותים ובבתי-המלאכה ביסנובץ'. תנאי החיים במחנה היו קשים ביותר: תזונה דלה, מגורים נוראים, משטר אכזרי ביותר והתנהגות מסמרת-שיער מצד השומרים האוסטטים. התנאים הוטבו רק לפרקי זמן קצרים – לפני ביקור משלחות, כגון משלחת העיתונאים שביקרה ביסנובץ' בפברואר 1942, ומשלחת הצלב-האדום, שביקרה שם ביוני 1944.

מעשי הרצח והאכזריות במחנה הגיעו לשיאם בסוף קיץ 1942, כאשר גורשו ליסנובץ' עשרות אלפי כפריים סרבים מאיזור הקרבות נגד הפרטיזנים בהרי קוזרה (Kozara). רוב הגברים נרצחו ביסנובץ', הנשים נשלחו לעבודת כפייה בגרמניה, והילדים נלקחו מאימותיהם, חלקם נרצחו וחלקם פוזרו בבתי-יתומים ברחבי המדינה.

באפריל 1945, כשהתקרב ליסנובץ' צבא הפרטיזנים, ביקשו האוסטטים לטשטש את עקבות מעשי הזוועה, ופוצצו את כול המתקנים ורצחו את רוב הכלואים. נסיון פריצה של העצירים נכשל, ורק מעטים בלבד שרדו.